

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

105. An si Cardinalis, qui propter infirmitatem egressus est è Conclau, scribat literas ad alios Cardinales in Conclau, incurrat excommunicationem? Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

suram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclauē de rebus pertinentibus ad electionem, peccabant tamen mortaliter, & qui cum ipsis loquentur peccabant etiā mortaliter propter cooperationem, quod idem dicendum est de loquentibus cum Dominis Cardinalibus. Nota etiā secretam locutionem de qua sermo habetur in cap. vbi periculum, tametsi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina disput. 2. quast. 2. p. 34. num. 10. huic excommunicationi subici. Quod in foro externo verissimum est; at in foro conscientie difficultate non caret, cum nequaquam obstat, neque obstat possit fini per hanc legem intento. Ita Palaus tom. 6. disput. 3. punct. 31. num. 1. verum si secreta locutio non pertineat ad electionem, censura afficietur non tamen Papæ reservata.

RESOL. CIV.

An quis incurrat in censuram, si litera ad Cardinalem scripta ad illum non perueniat?

Et casus nouus apponitur, videlicet si quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & postea literam perderet, an inquam, in tali casu uterque incideret in censuram?

Ex quo deducitur assassinum, si vulneravit animo occidendi, & occideret, fecit, quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendam? Ex part. 12. tr. 2. Ref. 11.

§. 1. **O**bseruandum est hic cum Serio vbi supra, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui literas alicui Cardinali scripsit, sed ille ad Cardinalem non perueniret, etiam si forte is, qui eas interceptit, eidem Cardinali significauerit, quid in ipsis contineatur, quia effectus ex parte mittentis non est consummatus.

2. Sed difficultas est, An si quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & postea literam perderet, an inquam in tali casu uterque incideret in censuram?

3. Videtur affirmatiuè respondendum, quia deuentum est ad actum proximum, & per ipsos non stetit, quod autem litera non fuerit lecta, per accidens euenit, Ergo delictum fuit ex parte vtriusque consummatum.

4. Respondeo distinguendo delictum fuisse consummatum, materialiter, concedo, fuisse consummatum formaliter, nego. Ergo cum simus in materia odiosa, strictè interpretanda; non debemus in hoc casu attendere consummationem delicti materiale, sed formalem. Probatum quia tam scribens, quam Cardinalis non assequutus est finem propter quem missa est illa litera, quia lecta non fuit, & ideo in ea contenta scita non fuerunt. Confirmatur hæc opinio quia non desunt Doctores asserentes probabiliter assassinum si vulneravit animo occidendi, & vt occideret fecit quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendam: at in isto casu gaudet immunitate Ecclesiæ, vt determinauit Sacra Congregatio in vna Bononiens. die 10. Aprilis 1628. & in vna Florentina 10. Iunij 1636. & docet Donatus de Asylis resol. 109. num. 3. & alij. Sic, & in casu nostro, licet deuentum sit ad actum proximum, & per supradictos nō steterit quin literæ legerentur; tamen quia reuera lectæ non fuerunt, res permansit in eo statu, ac si literæ non peruenissent in manus Cardinalis, &c. Et ideo delictum non fuit cum effectu consummatum. Non habeo pro hac sententia Doctorem in terminis: sed omnis opinio in

principio sine auctore incepit, verum remitto me iudicio doctorum virorum. Et quidem video Bonacina num. 8 & 9. constituit hoc delictum eo ipso, quod litteræ recipiantur, & ad Cardinales perueniant, dummodo ipsi sciant dictas litteras continere materiam electionis, & ideo Theaurus part. 2. verb. Conclauē cap. 2. sic ait: Mittentes nuncium, vel litteras non incurruni censuras istas, nisi nunciij, vel littere peruenierint ad quos mittuntur, quia actus nondum est consummatum. Ita ille, sed magis clarè iterum Bonacina num. 11. vbi docet illum affici excommunicatione, qui aliquid scriptura inuoluit, illudque in Conclauē mittit, etiam si putet fore, vt illa scriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquid scriptum ad eos qui in Conclauē existunt. Et ad exemplum adductum de assassino, contraria sententia videtur esse communior, & illam tenet Couarruuias, Carreus, Corneus, Decianus, & alij, quos citat, & sequitur Megala in 3. part. Inst. lib. 4. cap. 2. quastion. 1. num. 20. asserentes assassinum esse puniendum pœna ordinaria, si deuenit ad actum proximum, licet mors sequuta non fuerit, & adducunt rationem, quia per ipsum non stetit.

RESOL. CV.

An si Cardinalis, qui propter infirmitatem egressus est de Conclauē scribat literas ad alios Cardinales in Conclauē, incurrat excommunicationem?

Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quamprimum ad Conclauē redire?

Ex quo sequitur Siculum, v. g. posse virtute Cruciatæ edere lacticia in Regno Neapolitano, si sit in Sicilia statim rediturus?

Et notatur Cardinales exeuntes de Conclauē præbere iuramentum alicui in Conclauē circa electionem nemini manifestandi? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondere Castrus Palaus tom. 6. disp. 3. punct. 35. num. 1. vbi sic ait. Verum si contigerit aliquem Cardinalem extra Conclauē existere, & nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclauē mittere, credo huic excommunicationi subiectum esse, quia nulla est ratio ob quam excusari possit, si quidem sub generali prohibitione mittendi nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclauē comprehensus sit. Ita ille, cui adde nouissimè eruditum Iosephum Gibalinum in Synopsi censurarum ver. electio num. 6. Sed ego probabiliter saluo aliorum iudicio existimo, Pontifices in dictis Bullis non loqui de Cardinalibus in ordine ad hunc casum, & ideo sicut possunt scribere literas sibi inuicem intra Conclauē, sic etiam extra, nam ipsi inter se hic, & nunc quoad electionem Pontificis constituunt vnum corpus. Adde, quod cum dictus Cardinalis ex iusta causa non est in Conclauē, & debet quamprimum ad Conclauē redire, ideo non dicitur absens à Conclauē, nam statim rediturus, non dicitur à loco abesse, sed præsens esse. Et ideo dixit Amicus in Curs. Theol. tom. 5. disp. 5. sect. 16. num. 359. quod moraliter censentur loco præsentibus, & vt præsentibus in ipso iure habentur, qui mox sunt reuerfuri. Vnde ego satis probabiliter * docui Siculum verbi gratia posse virtute Bullæ Cruciatæ edere lacticia in Regno Neapolitano, dum absit scandalum si sit in Sicilia statim rediturus, quia non dicitur absens; Et ita me citato, tenet nouissimè Marcus Serius to. 2. in Bullam Cruciatæ disp. diff. 7. §. 9. 10. n. 2.

2. Confirmantur superius dicta auctoritate leg. Postliminij §. captiuus, & leg. nihil. ff. de captiuis & postlimin.

* Docuit in tom. 4. tr. 5. Ref. 161. & in alijs eius primæ, & secundæ not.

Sup. hoc in...

limin. reuer. ex l. 3. ff. de diuor. ex c. diuortium de penis dict. 1. cum aggregatis per Rebuffum de priuil. schol. priuil. 13. per 101. & per Gonzales in regul. 8. Cancellaria, gloss. 3. 4. num. 5. quod etiam clarè probatur ex Concilio Tridentino sess. 23. cap. 1. de reform. ubi hæc verba habentur. Quoniam autem aliquantisper tantum absunt, ex veterum canonum sententia non videntur abesse, quia statim reuerfari sunt, sacrosancta Synodus &c. Cum igitur in nostro casu Cardinalis citò sit in Conclauo reuerfurus secundum leges & Canones, vt Tridentinum obseruat; dicitur in Conclauo præfens & non absens.

3. Obserua tamen contrarium asserendum esse si Cardinalis v.g. Cueva, Sandouai, vel Mazarinus scriberent ad Cardinales in Conclauo, vel è conuerso isti scriberent ad illos; omnes in censuram Pontifici referuatam incurrerent. Probatur, nam doctrina superius firmata non potest applicari, nec militare in hoc casu; illi enim Cardinales voluntariè e Conclauo absunt, nec possunt dici moraliter præfentes, quia non sunt statim reuerfuri.

4. Sed stando in hac opinione, dicendum videtur, dictos Cardinales, si cum alijs loquerentur de rebus pertinentibus ad Conclauo in ordine ad electionem peccare mortaliter, & secundum opinionem aliquorum incidere in censuram referuatam, quia vt diximus, habentur moraliter, ac si absent loco Conclauis, in quo non est licitum eis supradicta facere.

5. Verum si aliquis staret in opinione Castri Palai; præsertim si citra fraudem exeant è Conclauo, contrarium erit, quia præceptum peccati mortalis, & pœna censure imponitur Cardinalibus existentibus in Conclauo. Ergo non comprehenduntur in dictis prohibitionibus; nisi quis dicat opinionem Castri Palai procedere in casu, quo Cardinales non existent Roma mox redituri de quibus non loquimur, sed de Cardinalibus nimis longè absentibus, vt Cardinalis Cueva, & alij. Ergo opinio Castri Palai non facit contra nos.

5. Nota tamen hic obiter, Cardinales exeuntes è Conclauo præbere iuramentum, acta in conclauo circa electionem nemini manifestandi.

RESOL. CVI.

An Cardinalis, qui propter infirmitatem exiit è Conclauo, teneatur postea, si conualeat, redire?
Et an talis Cardinalis, si nolit redire post adeptam salutem intra Conclauo, possit compelli intrare?
Et inferitur, an in Religione possit in electione aliquis Religiosus suffragium suum negare? Ex p. 12. tract. 2. Ref. 13.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondendum ex his, quæ assert nouissimè loquens de electionibus Religionum Pater Hieronymus Garziam in Republica Regul. tom. 2. tract. 9. difficul. 3. dub. 8. n. 2. & 3. vbi citans Sigismundum, Samuelium, Bonacinam, & Lezanam, sic asserit. * Los electores no pueden con buena conciencia renunciar el voto, y si lo hazen sin causa legitima, y muy iusta, peccaran mortalmente, assi lo tiene los DD. citados à los quales, añado el Cardenal Tufco litt. Z. conclus. 17. num. 11. Prueba se lo primero con muchas decisiones de la Rota, que refiere Samuelio vbi supra num. 3. y la razon es porque como se dize en una decision de la Rota, que trae Tamburino tom. 1. y es la 81. num. 8. puede vno renunciar a su derecho quando es solo en su favor; pero quando es mixto, que es favor proprio, y favor publico, no puede, de que trae la de-

* Sup. hoc supra lege doctrinam Ref. 18. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 115. per totam, & ibi in tr. 6. Ref. 28. Et quamuis non plene sup. hoc sed pro alijs diuersis casibus, qui contingere

cision en a quel lugar muchos Autores, sed sic est, que el derecho de elegir que les da la Religion, no se les da para su proprio favor, y utilidad; sino in gratiam officij, & boni publici; como el priuilegio del Canon; que da la Iglesia al Clerico, el qual no le puede renunciar, luego haciendo sin causa legitima haze agrauio a la Religion, y a los que le dieron el tal officio, y poder luego peca grauemente. Cuya doctrina se ha de estender a los electos para votar en Cortes, y en otras cosas grandes de la Republica. Ita ille, quæ à fortiori procedunt in Dominis Cardinalibus, nam fateor, quod à iure dispositum est neminem ad electionem inuitum compelli, cap. in causis cap. ad Apostolicam de Regul. tamen hoc tutum in Cardinalibus non videtur, nam ius eligendi Pontificem, qualitatè esse à Cardinalibus inseparabilem docet Laudenfis de Cardinal. tra. 2. q. 37. Dicendù est itaque quod licet quilibet possit favori proprio renunciare. l. si quis in conscribendo C. de Episcop. & Cleric. l. penult. C. de pact. cum similibus; non potest tamen renunciar favori mixto, hoc est quando id, quod renunciat, non solum proprium fauorem ipsius renunciantis; sed etiam fauorem alterius; seu publicam utilitatè concernit, Felin. in cap. si diligenti, num. 16. de foro compet. & in cap. Cinn accessissent sub num. 29. & ibidem Dec. num. 23. & 24. de conscri. Castrenf. in l. penult. num. fin. & ibi Iason. num. 14. C. de pact. Calderin. conf. 1. in fin. vers. Si uero de pact. Gozad. conf. 88. num. 20. Castrenf. conf. 259. ante num. 6. lib. 1. vbi adducit simile in Clerico, qui non potest renunciare priuilegio Clericali; vt conueniatur coram Iudice seculari, vt notatur in cap. si diligenti de foro compet. Quæ omnia videntur à fortiori procedere in casu nostro, nempe Cardinalem, qui ex Conclauo exiit propter infirmitatè, si postea conualuit, non posse absque iusta causa remanere extra Conclauo, & renunciare proprio favori eligendi Pontificem; & hanc opinionem sine vlla trepidatione ego sequor. Quia ibi agitur de re grauissima, & concernente totam Ecclesiam: ergo cum Cardinales sint Ecclesie Cardines, non possunt se absentare, cum possint commodè adesse. Et ita in terminis terminantibus docet nouissimè Thomas Hurtadus v. riarum Resolue. tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 4. num. 1435. qui citat Garziam, Villadiego, Platum, & Paleotum.

2. Sed difficultas est, an talis Cardinalis, si nollet redire post adeptam salutem intra conclauo, possit compelli intrare? & quaestionem hinc inde eruditè pertractat Albanus de Cardinalibus q. 28. per totam, & in sententiam negatiuam figit pedes, vbi sic ait. Nec obstat Clem. ne Romani, non excusare nisi eum, qui mala valetudinis causam asserere possit, quin iterum Conclauo ingredi compellatur, quia illud procedit ibi proposita re, videlicet, quando omnes penitus exiissent, sed hoc ad casum in quo eorum sola pars exierit ad correctionem alterius iuris dilatandum non est, maxime cum illud cap. priuationis pœnam iniungat, vt prædicit. Non obstat, quod isti redentes alios quoque in suam sententiam trahere potuissent, ac de meliori Pastore providere, quia respondeo in casu nostro quanto pauciores essent, eos tanto facilius conueniuros, nam si eorum aliqui inuiti, & nolentes Conclauo ingredi cogentur, aut scandalum, aut sebi ipsa facillimè concitarent, quod maxime præcauendum est, vt in dictis inuibus euidenter apparet; minor enim hoc modo erit dissentienti facultas, ideo sententia ista amplectenda est, arg. d. Clem. 8. Cæterum; nam ob hoc voluit textus in d. cap. Vbi periculum §. Sanè, tales amplius admitti non debere, sed ad illos tantum, qui in Conclauo remanent, eligendi ius deuolutum esse, arg. cap. Gratium, cum concord. de postul. Prælat. aliàs dicendum esset illud, quod ad celebrandam Pontificis